

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ *KOMISJA EDUKACJI NARODOWEJ I JEJ DZIEDZICTWO*, OLSZTYN, 16–17 PAŹDZIERNIKA 2023 ROKU

Z inicjatywy Komisji Edukacji Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, Katedry Pedagogiki Ogólnej i Opiekuńczej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie we współpracy z Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i oddziałem Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego w Olsztynie, pod patronatem Towarzystwa Historii Edukacji oraz Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w dniach 16–17 października 2023 roku odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa z udziałem gości zagranicznych pt. *Komisja Edukacji Narodowej i jej dziedzictwo*. Celem konferencji było uczczenie 250. rocznicy powołanej 14 października 1773 roku przez Sejm Rzeczypospolitej, pierwszej na terenach Rzeczypospolitej, ale też i w Europie, instytucji oświaty publicznej – *Komisji nad Edukacją Młodzi Szlacheckiej Dozór Mającej*. Jubileusz stał się okazją do przedstawienia historycznych i współczesnych implikacji dorobku i dziedzictwa Komisji Edukacji Narodowej z perspektywy globalnej i lokalnej.

Zaproponowany temat konferencji spotkał się z zainteresowaniem badaczy różnych ośrodków naukowych, towarzystw i instytucji. Akademicy reprezentowali następujące uczelnie: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Akademię Marynarki Wojennej w Gdyni, Szkołę Główną Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Niepaństwową Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Białymstoku i Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku.

Dwudniowe spotkanie podzielone zostało na dwie części. Pierwszego dnia odbyły się obrady plenarne i prace w dwóch sekcjach tematycznych oraz panel warsztatowo-wystawowy, w drugim dniu miały miejsce wydarzenia towarzyszące konferencji, czyli zwiedzanie wystaw i nowej siedziby Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie przy ul. Benedykta Dybrowskiego 13.

Poniedziałkowe spotkanie uświetniła obecność osobistości istotnych dla rozwoju olsztyńskiej kultury, oświaty i nauki. Do Instytutu Północnego przybyli: prof. Stanisław Achremczyk, prezes Towarzystwa Naukowego im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie, dr Jerzy Kiełbik, dyrektor Instytutu Północnego im. Wojciecha Kętrzyńskiego, prof. Norbert Kasperek, dyrektor Archiwum Państwowego w Olsztynie, mgr Henryk Sienkiewicz, wicedyrektor Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, ks. dr hab. Marek Jodkowski, prof. UWM, Archidiecezjalny Konserwator Zabytków, dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UWM, dziekan Wydziału Nauk Społecznych UWM, prof. Józef Garniewicz, kierownik Katedry Pedagogiki Ogólnej i Opiekuńczej UWM, dr hab. Marzenna Nowicka, prof. UWM, prezes olsztyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego, dr hab. Alicja Kicowska, historyk wychowania, dr Teresa Pietraszek i dr Andrzej Wołodźko. W wydarzeniu udział wzięli również członkowie towarzystw naukowych (THE, TNWK, PTP), studenci kierunków pedagogika, pedagogika specjalna, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku.

Otwarcia konferencji w Domu Polskim przy ul. Partyzantów 87 w Olsztynie dokonała dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UWM, dziekan Wydziału Nauk Społecznych UWM w Olsztynie oraz dr Jerzy Kiełbik – dyrektor Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego.

Obrady plenarne w formie hybrydowej moderowali prof. Józef Górniewicz (UWM) i dr hab. Paweł Piotrowski (UWM). Prof. Janina Kamińska z UW wykładem pt. *Komisja Edukacji Narodowej a reforma Akademii Wileńskiej* otworzyła tę część obrad. Następnie dr hab. Agnieszka Wałęga, prof. UMK, omówiła próbę przygotowania kompleksowej reformy edukacji na przykładzie działalności Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych. Referat pt. *Ignacy Krasicki a Komisja Edukacji Narodowej* wygłosił Stanisław Achremczyk, prezes TNWK. Z kolei genezę pochodzenia Medalu Komisji Edukacji Narodowej i jego dalsze losy zaprezentował dr hab. Piotr Gołdyn, prof. UK. Po dyskusji dr Urszula Pulińska, dr Maria Radziszewska i dr inż. Tomasz Nowakowski zaprosili do zwiedzania umieszczonej w holu Domu Polskiego wystawy posterowej pt. *Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794*, przygotowanej we współpracy ze studentkami kierunku pedagogika WNS UWM.

Po przerwie, w dwóch sekcjach odbywających się równolegle, wygłoszono 13 referatów. Uczestnicy konferencji oraz prelegenci Sekcji I pt. *Dorobek Komisji Edukacji Narodowej* obradowali stacjonarnie w bibliotece Domu Polskiego.

Sekcję I rozpoczął dr Jacek Stachowicz z SGGW, który przedstawił kwestię nadzoru nad szkołami w okresie działalności Komisji Edukacji Narodowej. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Norbert Kasperek (Archiwum Państwowe w Olsztynie, UWM), który podjął się oceny prac Komisji Edukacji Narodowej. Dr hab. Justyna Gulczyńska, prof. UAM, przedstawiła problematykę charakteru obchodów jubileuszu 200-lecia KEN w wymiarze krajowym i regionalnym. Uświadomiła słuchaczom, że w 1973 roku z jednej strony widoczny był wpływ dziedzictwa KEN na rozwój ówczesnej przestrzeni edukacyjno-wychowawczej, z drugiej – wykorzystano bogaty dorobek KEN w transmitowaniu i percepcji ideologii komunistycznej w edukacji okresu PRL-u. Kolejna prelegentka – dr Danuta Kamilewicz-Rucińska (UWM) poddała analizie wpływ reform Komisji Edukacji Narodowej na współczesny system edukacyjny. Przedmiotem zainteresowań badawczych dr Małgorzaty Stańczak (UWM) stał się uczeń zdolny w dorobku KEN. Argumenty za niedocenionym fenomenem Komisji wysunęła ostatnia w tej części sekcji prelegentka, dr Alicja Joanna Siegień-Matyjewicz (UWM). Obrady i dyskusję w sekcji I moderował prof. uczelni dr hab. Piotr Gołdyn z Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego.

Sekcja II w formie hybrydowej obradowała pod hasłem *Dorobek Komisji Edukacji Narodowej oraz polskiej myśli i praktyki pedagogicznej*. Obradom przewodniczyła dr hab. Marzenna Nowicka, prof. UWM. Pierwsza wystąpiła dr Ewa Barnaś-Baran z Uniwersytetu Rzeszowskiego, która ukazała dziedzictwo Komisji Edukacji Narodowej w działaniach nauczycieli i uczniów I Gimnazjum, a obecnie I Liceum Ogólnokształcące im. ks. Stanisława Konarskiego w Rzeszowie. Kolejna prelegentka – dr Maria Radziszewska (UWM) – zaprezentowała księgi pamiątkowe pt. *Zasługi dla Oświaty i Wychowania*, które zostały zaprowadzone z okazji 200. rocznicy powstania KEN i obecnie są przechowywane w zbiorach Archiwum Państwowego w Olsztynie. Dr Elżbieta Dolata (UR), wychodząc z założenia, że jednym z istotnych postulatów KEN było wychowanie zdrowotne dzieci i młodzieży, przybliżyła działalność Towarzystwa Opieki Zdrowia w Krakowie i jego aktywność na rzecz upowszechniania wiedzy higieniczno-zdrowotnej w Galicji na przełomie XIX i XX wieku. Kolejny referat wygłosił gość z zagranicy dr hab. Oleh Razyhrayev, reprezentujący Wołyński Narodowy Uniwersytet im. Łesi Ukrainki w Łucku. Prelegent przedstawił badania dotyczące działalności oświatowej w Państwowym Zakładzie Wychowawczo-Poprawczym dla nieletnich w Przedzielnicy w okresie międzywojennym. Następnie głos zabrała dr hab. Agnieszka Nowak-Łojewska, prof. AMW, która na pytanie *Jaka szkoła?* poszukiwała odpowiedzi w brikolażu oczekiwań uczniów i nauczycieli. Ostatnie dwa wystąpienia w tej sekcji wygłosiły studentki z Koła Naukowego Wczesnej Edukacji WNS UWM. Prelegentki przedstawiły badania dotyczące problematyki wartości w utworach dla dzieci i młodszej młodzieży, z tym że pierwsza z nich, Michalina Czacharowska, odniosła się do wartości prezentowanych w utworach na kanale Nickelodeon, zaś Dominika Burdalska – do świata wartości ukazywanych na kanale TVP ABC.

Ostatnim punktem poniedziałkowego spotkania był panel warsztatowo-wystawowy, moderowany przez dr Marię Radziszewską. Tematyka warsztatu przeprowadzonego przez dr Iwonę Józwiak pt. *Mikołaj Kopernik jakiego nie znamy* wpisana się w zeszłoroczne obchody Roku Mikołaja Kopernika, czyli 550. rocznicy urodzin i 480. rocznicy śmierci wielkiego astronoma. Prelegentka zaprezentowała życiorys Mikołaja Kopernika oraz omówiła zasady wykorzystywania przez nauczycieli teatryku kamishibai. Przeprowadziła też konkurs, a zwycięzcy otrzymali książki o Mikołaju Koperniku, grę i scenariusze do zajęć. Po warsztacie wystąpiły dr Małgorzata Sławińska i mgr Aneta Świder-Pióro (UWM), które zajęły się omówieniem wystawy podręczników dla uczniów i nauczycieli z lat 1812–1918 pozyskanych ze zbiorów Biblioteki Głównej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie. Wystawa została przygotowana przez członków olsztyńskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego: dr Klaudię Bociek, mgr Milenę Kaczmarczyk, dr Urszulę Pulińską, dr Marię Radziszewską, dr Małgorzatę Sławińską i mgr Anetę Świder-Pióro. Wśród prezentowanych ekspozycji znajdują się prace pijara Onufrego Kopczyńskiego oraz eksjezuity Grzegorza Piramowicza. Dla zwiedzających ekspozycja jest dostępna w Oddziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Głównej UWM. Z kolei wystawę posterową pt. *Komisja Edukacji Narodowej 1773-1794* można zwiedzać w siedzibie WNS UWM.

W trakcie zakończenia obrad dokonano podsumowania konferencji. Głos zabrali m.in. Anna Chmielewska-Metka, zastępca dyrektora Instytutu Północnego im. W. Kętrzyńskiego, dr hab. Paweł Piotrowski oraz dr Wiktor Sawczuk z UWM.

Konferencja była objęta patronatem medialnym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, fotografie wykonał Janusz Pająk, a relację opublikowaną w *Wiadomościach Uniwersyteckich* przygotowała Anna Wysocka.

Organizatorzy konferencji zapewnili referentom możliwości publikacji tekstów w monografii wieloautorskiej oraz w wybranych czasopismach.

MARIA RADZISZEWSKA
ORCID: 0000-0003-0572-7631
Olsztyn